

ประวัติ

นายผอง ฮันสูงเนิน

ภูมิปัญญาสาขาอุตสาหกรรมและหัตถกรรม

(เครื่องจักรสานจากไม้ไผ่)

โดย

องค์การบริหารส่วนตำบลนากลาง

อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา

ทะเบียนรายชื่อภูมิปัญญาท้องถิ่น

☐ สาขาเกษตรกรรม	☒ สาขาอุตสาหกรรมและหัตถกรรม
☐ สาขาการแพทย์แผนไทย	☐ สาขากองทุนธุรกิจชุมชน
☐ สาขาศิลปกรรม	☐ สาขาศาสนาและประเพณีไทย
☐ สาขาภาษาและวรรณกรรม	☐ สาขาดนตรีและนาฏศิลป์

ประวัติส่วนตัว

ชื่อ-นามสกุล.....นายผอง.....อันสูงเนิน.....อายุ.....87.....วันเกิด.....พ.ศ.2471.....
ที่อยู่.....59/1.....บ้าน.....นาใหญ่พัฒนา.....หมู่ที่.....6.....
ตำบล.....นากลาง.....อำเภอ.....สูงเนิน.....จังหวัด.....นครราชสีมา.....
เบอร์โทรศัพท์.....087-2552826.....
การศึกษา.....ประถมศึกษาปีที่ 4.....
อาชีพปัจจุบัน.....เกษตรกร.....

ความเป็นมาเกี่ยวกับภูมิปัญญา

เครื่องจักสาน คือ เครื่องใช้ที่ทำด้วยไม้ไผ่หรือหวาย จากฝีมือความคิด ภูมิปัญญาของชาวบ้านมีลักษณะรูปร่างแตกต่างกันไปตามแต่ละท้องถิ่นทั้งนี้ขึ้นอยู่กับภูมิประเทศ วัสดุอุปกรณ์คตินิยม และอาชีพของคนในท้องถิ่นนั้นๆ

พ่อผองได้ให้ความหมายของคำว่า “จักสาน” คำว่า จัก คือ การทำให้เป็นแฉก เป็นหยักๆ ด้วยฟันเลื่อย หรืออีกวิธีการหนึ่ง การที่ชาวบ้านใช้คมมีดผ่าไม้ไผ่แล้วทำให้เป็นเส้นบางๆ วิธีการอย่างนี้ก็เรียกว่า จักเช่นกัน ส่วนไม้ไผ่ หรือ หวาย ที่จักออกมาเป็นเส้นบางๆ นั้นเรียกว่า ตอก ถึงตอนนี้การที่ชาวบ้านนำตอกมาขัดกันจนเกิดลวดลายที่ต้องการ เราเรียกว่า สาน ต่อจากนั้นแล้วก็จะเป็นการสร้างสรรค์ให้เกิดรูปร่างต่างๆ จนท้ายที่สุดเป็นภาชนะสามารถนำไปใช้สอยได้ตามต้องการ

พ่อผองได้เริ่มทำเครื่องจักสานมาตั้งแต่อายุ 25 ปี หัดทำกับคนเฒ่าคนแก่ที่อยู่ในหมู่บ้านเป็นครูสอนให้ทำ จากนั้นพอเริ่มทำเป็นก็เริ่มทำใช้เองในครอบครัว เริ่มทำมากขึ้นจนมีประสบการณ์ ความถนัดและความชำนาญทำมาจนถึงปัจจุบัน

อัตลักษณ์ / จุดเด่นของผลิตภัณฑ์

- เครื่องจักรสานจากไม้ไผ่ เช่น กระจัง กระจบุง ตะกร้า ตะแกง ไซตักปลา

กระบวนการ / ขั้นตอน

วิธีการจักตอก

1. การจักตอกขึ้น แบ่งไม้ไผ่ออกเป็นชิ้นๆตามขนาดที่ต้องการ ใช้มีดจักตอกเอาส่วนในออก (ซี่ตอก)จักในส่วนที่เหลือออกเป็นเส้นบางๆ แล้วหลาวให้เรียบร้อยตากแดดให้แห้ง
2. การจักตอกตะแคง ใช้วิธีเดียวกันกับการจักตอกขึ้นเบื้องต้น แต่การจักให้เป็นเส้นตอกจะทำการจักทางผิวเป็นเส้นเล็กกว่าตอกขึ้น ทำการหลาวให้เรียบร้อย แล้วนำออกตากแดด
3. การจักไพล ใช้วิธีเดียวกันกับการจักตอกตะแคง แต่การหลาวจะหลาวให้เป็นเส้นกลมแบบเท่ากัน ทำการหลาวให้เรียบร้อย แล้วนำออกตากแดด

การสาน

เป็นขั้นตอนที่ยาก และต้องใช้ความละเอียดมากที่สุด เริ่มจากการก่อฐานด้านล่างด้วยเส้นตอกสองชนิด คือ ตอกยืน (ตอก-ตั้ง) ซึ่งจะมีลักษณะคอดตรงกลางต่างจากตอกทั่ว ๆ ไป และตอกนอน (ตอกสาน) ที่มีขนาดกว้างเท่ากันเท่ากันทั้งเส้นตอกปกติ เหตุที่ตอกยืนมีลักษณะพิเศษ เนื่องมาจากเมื่อสานเสร็จจะได้ตะกร้าที่มีฐานเล็ก และค่อย ๆ บานขึ้นบริเวณปาก

ในการทำงานจักสานแล้วก็ถึงขั้นลงมือสาน ช่างสานจะต้องรู้ว่า ควรใช้ลายสานแบบใด สำหรับเครื่องจักสานแต่ละชนิดเช่น ป่าน น้ำชาใช้ลายหนึ่ง กระจบุงใช้ลายสาม กระจังใช้ลายขอ ช่างจักสานที่มีความชำนาญมากจะสามารถสานลายต่างๆได้อย่างรวดเร็วและคล่องแคล่ว เป็นระเบียบ และสวย

ผลงานด้านกิจกรรม

- เป็นวิทยากรให้ความรู้เกี่ยวกับการจักรสานไม้ไผ่
- เป็นแหล่งเรียนรู้ประจำหมู่บ้านนาใหญ่พัฒนา

ผลงานดีเด่น

- จัดแสดงและจัดจำหน่ายในงานประเพณี ”กินเขาค่ำ ของดีอำเภอสองเนิน” เป็นประจำทุกปี
- ออกร้านจำหน่าย อำเภอกะลาสินธุ์

แนวคิดและความคาดหวัง

การถ่ายทอดเน้นการถ่ายทอดเป็นรายบุคคลหรือตัวต่อตัวและเป็นการสอน สาธิตให้ดูเป็นตัวอย่างควบคู่กับการบอกเล่า และมีการซักถามได้เมื่อไม่เข้าใจ

